

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi**

Łódź, dnia października 2010 r.

**Pani
Jolanta SZUSTOROWSKA
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Tomaszowie Mazowieckim**

**LLO-4101-13-03/2010
P/10/098**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2. ust. 2. ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi przeprowadziła kontrolę w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Tomaszowie Mazowieckim² w zakresie wywiązywania się organów samorządu terytorialnego z zadań na rzecz pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym przez Panią Dyrektor 8 października 2010 r. Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do przepisu art. 60. ustawy o NIK, przekazuje Pani niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Ośrodka w zakresie realizacji zadań na rzecz pomocy osobom uprawnionym do alimentów³, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości formalnych niemających jednak wpływu na ustalanie przez MOPS prawa wierzycieli do świadczeń alimentacyjnych oraz na jego realizację.

1. MOPS w okresie od 1 października 2008 r. do 30 września 2010 r. rozpatrzył ogółem 2.231 wniosków o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych, w tym 2.081 o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

W okresie tym Ośrodek wydał ogółem 1.715 decyzji o przyznaniu świadczenia alimentacyjnego należnego 2.737 wierzycielom.

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231., poz. 1701. ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”

² zwanego dalej „MOPS” lub „Ośrodkiem”

³ ustawa z 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z roku 2009 nr 1., poz. 7. ze zmianami), zwana dalej „ustawą o pomocy” lub „uopou”; zadania wykonywane z upoważnienia Prezydenta Tomaszowa Mazowieckiego

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wnioski osób ubiegających się o podjęcie działań wobec dłużników oraz o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego, sporządzono zgodnie z przepisami rozporządzenia MPiPS z 28 lipca 2008 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania...⁴.

MOPS rozpatrzył je w trybie określonym przepisem art. 15. uopou, a wierzyciele którym przyznał świadczenie alimentacyjne spełniali warunki nabywania prawa do świadczeń określone przepisem art. 9. i 10. ustawy.

Wydane przez Ośrodek decyzje administracyjne o przyznaniu świadczenia alimentacyjnego spełniały wymogi określone przepisem art. 107. § 1. Kpa⁵.

Ośrodek wydał 24 decyzje, na 60 poddanych analizie, z naruszeniem terminu określonego przepisem art. 35. Kpa. W tych postępowaniach MOPS naruszył także przepis art. 36. § 1. Kpa, zgodnie z którym o każdym przypadku niezakończona sprawy w terminie określonym przepisem art. 35. Kpa organ administracji publicznej obowiązany jest zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin załatwienia sprawy.

W złożonym wyjaśnieniu Pani Dyrektor stwierdziła m.in., że okoliczności naruszenia przez organ administracji publicznej obu przywołanych powyżej przepisów, wynikały z masowej kumulacji wniosków o przyznanie świadczeń, nienaruszenia interesów wierzycieli, którym wydano decyzje w terminie określonym przepisem art. 20. ust. 5. uopou oraz bezzasadne wysyłanie wierzycielom dodatkowej korespondencji.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli okoliczności te nie uzasadniają naruszenia przez Ośrodek przedmiotowych przepisów Kpa.

MOPS w 17 przypadkach, na 60 poddanych analizie, naruszył przepis art. 110. Kpa, wypłacając kwoty świadczeń alimentacyjnych przed datą doręczenia wierzycielom decyzji.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli nadanie decyzjom rygoru natychmiastowej wykonalności i orzeczenie o prawie do świadczenia zgodnie z żądaniem wnioskodawców, na co wskazuje Pani Dyrektor w wyjaśnieniu złożonym do protokołu kontroli, nie uzasadnia naruszenia przez MOPS przepisu art. 110 Kpa.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia natomiast działania MOPS w zakresie 32 postępowań zakończonych wydaniem, w okresie objętym kontrolą, decyzji o uchyleniu prawa do świadczeń alimentacyjnych, gdy zaistniały przesłanki określone przepisem § 8. ust. 1. rozporządzenia MPiPS z 2008 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania.

⁴ rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 28 lipca 2008 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosków, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. nr 136., poz. 855.), zwane dalej rozporządzeniem MPiPS z 28 lipca 2008 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania

⁵ ustawa z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z roku 2000, nr 98., poz. 1071., ze zmianami), zwana dalej Kpa

2. W okresie objętym kontrolą MOPS zaewidencjonował ogółem 1.968 dłużników alimentacyjnych, w tym 1.188 wobec których działania podejmował na podstawie uopou i 775 wobec których podejmował działania na podstawie ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz o zaliczce alimentacyjnej⁶.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia wykonywanie przez MOPS obowiązku wynikającego z przepisu art. 5. 1. ustawy o pomocy, zgodnie z którym organ właściwy dłużnika przekazuje komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na skuteczność prowadzonej egzekucji, w szczególności zawarte w wywiadzie alimentacyjnym oraz w oświadczeniu majątkowym dłużnika alimentacyjnego.

W 2008 r. Ośrodek nie przekazał, po przeprowadzonych wywiadach alimentacyjnych, komornikowi sądowemu informacji dotyczących 3 postępowań, w roku 2009 - 4, a do 30 września 2010 r. - 14, wszczętych postępowań w kolejnym okresie świadczeniowym, na 15 poddanych analizie.

Negatywną ocenę działań MOPS uzasadnia także wydłużony okres jaki upłynął od dnia złożenia wniosku o podjęcie działań wobec dłużników do przeprowadzenia przez MOPS wywiadu alimentacyjnego. Dla 15 postępowań wszczętych w 2008 r. wynosił on 101÷200 dni, dla 5 wszczętych w 2009 roku - ponad 101 dni. Do 30 września 2010 r. MOPS przeprowadził wywiady w terminie do 30 dni tylko w 10 wszczętych postępowaniach wszczętych w 2010 roku.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli okoliczności, które wskazała Pani Dyrektor w wyjaśnieniu złożonym do protokołu kontroli, takie jak ograniczona ilość środków finansowych na zapewnienie odpowiedniej liczby etatów sekcji, której powierzono wykonywanie zadań ustawowych oraz skumulowanie prac administracyjnych z różnych tytułów, nie uzasadniają wydłużenia terminów, o których mowa powyżej.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wykonywanie przez pracowników Sekcji Funduszu Alimentacyjnego zadań „rozksięgowywania otrzymywanych codziennie wyciągów bankowych”, na które wskazuje Pani Dyrektor w wyjaśnieniu złożonym do protokołu kontroli, tj. zadań których nie przypisano Regulaminem Organizacyjnym tej komórce, dodatkowo przyczynia się do nieterminowego wykonywania zadań administracji publicznej wynikających z ustawy o pomocy.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania Ośrodka w zakresie realizacji umowy zawartej z InfoMonitorem Biurem Informacji Gospodarczej SA, prowadzącym m.in. rejestr dłużników alimentacyjnych.

⁶ ustawa z 22 kwietnia 2005 o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. nr 86., poz. 732. ze zmianami); ustawa o Funduszu Alimentacyjnym (Dz. U. z roku 1991 nr 45., poz. 200., ze zmianami)

Przykładowo, z postępowań zakończonych wydaniem w 2008 r. decyzji o przyznaniu świadczenia alimentacyjnego⁷ MOPS zgłosił 35 dłużników alimentacyjnych do rejestru dłużników w 2009 roku, po upływie 177 dni od daty podpisania umowy.

Do 30 września 2010 r. nie zgłosił (jako organ wierzyciela i dłużnika) dłużników z 11 postępowań zakończonych wydaniem decyzji w tym roku, a jako organ właściwy dla wierzyciela, zgłosił ich jedynie dwóch.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli okoliczności, na które wskazała Pani Dyrektor w złożonym wyjaśnieniu do protokołu kontroli, m.in. niezależna od MOPS procedura administracyjna uzyskania pełnych praw dostępu do systemu i wdrażanie się osób upoważnionych do wprowadzania danych do systemu, nie uzasadniają nie zgłaszania na bieżąco dłużników alimentacyjnych do rejestru BIG.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia natomiast podejmowanie przez MOPS współpracy z prokuraturą, starostwem i powiatowym urzędem pracy, w przypadkach bezskutecznej egzekucji świadczeń alimentacyjnych, tym bardziej, że w zdecydowanej większości złożonych wniosków o podjęcie działań wobec dłużników Ośrodek nie uzyskiwał na bieżąco od tych instytucji stosownych informacji.

3. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli MOPS, jako organ wierzyciela, w okresie objętym kontrolą prawidłowo realizował zadanie wynikające z przepisu art. 17. ust. 1. uopou, tj. przekazywał marszałkowi województwa dokumentację gdy członek rodziny osoby uprawnionej do świadczeń z funduszu alimentacyjnego przebywał poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a także w przypadku wyjazdu członka rodziny do państwa poza granicami RP po wydaniu przez organ właściwy wierzyciela decyzji o przyznaniu świadczenia z funduszu alimentacyjnego.
4. Sporządzone przez MOPS sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy, przekazane Urzędowi Miasta Tomaszowa Mazowieckiego, tak w zakresie liczby świadczeń, jak i kwot związanych z realizacją świadczeń alimentacyjnych, były zgodne z dokumentacją finansowo-księgową prowadzoną w Ośrodku.

W okresie od 1 września 2008 r. do 30 września 2010 r. na wypłatę 23.086 świadczeń alimentacyjnych oraz 8.408 świadczeń z tytułu zaliczek alimentacyjnych, MOPS przeznaczył ogółem kwotę 6.356.472 zł.

W tym samym okresie w wyniku działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych MOPS odzyskał ogółem kwotę 1.023.266 zł, w tym 221.802,95 zł z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania windykacyjne podejmowane przez MOPS wobec dłużników alimentacyjnych.

⁷ wytypowanych do kontroli

Analiza dokumentacji wszystkich 13 decyzji o ustaleniu kwot nienależnie pobranych z tytułu świadczeń alimentacyjnych wydanych w okresie objętym kontrolą wykazała, że MOPS nie wyegzekwował ogółem 9.960 zł, tj. 66,9% z ogólnej kwoty 12.880 zł przypisanej do zwrotu. Także egzekwowanie kwot przypisanych do zwrotu na podstawie decyzji o rozłożeniu na raty nie było skuteczne. Przykładowo, spośród 10 decyzji wydanych w okresie od 5 maja do 28 września 2010 r., w 4 przypadkach dłużnicy nie spłacali należności na bieżąco, a MOPS nie wystawił dłużnikom upomnień, co uczynił dopiero 24 września 2010 r., tj. w trakcie trwania kontroli NIK.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- podjęcie czynności windykacyjnych dla wyegzekwowania kwot z tytułu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz należności rozłożonych na raty;
- rozważenie dokonania zmian organizacyjnych zapewniających wykonywanie przez MOPS zadań wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, z dochowaniem terminów określonych w Kpa.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 62. ust. 1. ustawy o NIK, oczekuje od Pani Dyrektor w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61. ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62. ust. 2. ustawy o NIK, termin nadesłania informacji o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.